

UCHWAŁA NR XV/125/12
RADY GMINY WIDAWA
z dnia 27 czerwca 2012 r.

w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Widawa na lata 2012 - 2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 i Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 230 i Nr 106, poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz. 113, Nr 117, poz. 679, Nr 134, poz. 777, Nr 149, poz. 887 i Nr 217, poz. 1281, z 2012 r. Nr 567), art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2009 r. Nr 175, poz. 1362, Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706 i Nr 221, poz. 1738, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 229, Nr 81, poz. 527, Nr 125, poz. 842 i Nr 217, poz. 1427, z 2011 r. Nr 81, poz. 440, Nr 106, poz. 622 i Nr 149, poz. 887) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, z 2009 r. Nr 260, poz. 1589, z 2010 r. Nr 28, poz. 146 i Nr 125, poz. 842, z 2011 r. Nr 149, poz. 887) Rada Gminy Widawa uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Widawa na lata 2012 – 2020”, stanowiący załącznik niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Widawa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Załącznik
do uchwały Nr XV/125/12
Rady Gminy Widawa
z dnia 27 czerwca 2012 r.*

**Program
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na terenie gminy Widawa
na lata 2012 – 2020**

Widawa, dnia 27 czerwca 2012 r.

Spis treści:

1. Wstęp
2. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie
 - 2.1 Pojęcie przemocy w rodzinie
 - 2.2 Rodzaje i typy przemocy
 - 2.3 Fazy cyklu przemocy
 - 2.4 Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej
 - 2.5 Skutki przemocy w rodzinie
 - 2.6 Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie
 - 2.7 Interwencja kryzysowa jako model pracy
3. Część diagnostyczna
 - 3.1 Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Widawa
 - 3.2 Zasoby umożliwiające realizację Programu oraz budowę gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
 - 3.3 Analiza SWOT
 - 3.4 Założenia Programu
4. Wdrażanie Programu
 - 4.1 Cele Programu
 - 4.2 Uwarunkowania realizacji Programu
 - 4.3 Harmonogram realizacji Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Widawa w latach 2012-2020
 - 4.4 Przewidywane efekty realizacji Programu
 - 4.5 Monitoring realizacji Programu
 - 4.6 Środki na realizację Programu

1. Wstęp

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005, Nr 180, poz.1493 ze zmianami) nakłada na samorządy gminy w tym obszarze następujące zadania:

- 1) tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 4) prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia;
- 5) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Konieczność podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika również z zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomoc społecznej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz.1362 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007, Nr 70, poz.473 ze zmianami)

Nadrzędnym celem Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Widawa na lata 2012-2020 jest ograniczenie na terenie gminy Widawa skali problemu, jakim jest przemoc domowa. Cele szczegółowe, jakie będą bezpośrednio osiągnięte, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

Program został opracowany przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widawie z przedstawicielami jednostek statutowo zajmujących się pracą na rzecz rodziny i dziecka. Zawiera on zadania do realizacji dla wszystkich gminnych instytucji, a także organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy Widawa.

W części opisowej Programu zostały zawarte podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, istotne dla jego właściwego zrozumienia oraz planowania działań w zakresie profilaktyki i działań naprawczych w obszarze przemocy w rodzinie.

W części diagnostycznej ukazano skalę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Widawa – w oparciu o dane pozyskane z Komisariatu Policji w Widawie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Widawie, a także będące w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widawie. Przedstawiono również zasady instytucjonalne i kadrowe, oraz potrzeby w obszarze szeroko zakrojonej pracy z rodzinami uwikłanymi w przemoc.

Powyższe dane posłużyły do przeprowadzenia analizy SWOT, w oparciu o którą wyznaczono cele oraz opracowano harmonogram, realizacji Programu.

Zakładając, że niniejszy Program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Widawa i będzie realizowany przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, oczekuje się, że przyczyni się on do stworzenia zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ograniczenia zjawiska przemocy oraz poprawy kondycji rodzin mieszkających na terenie gminy Widawa.

2. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

2.1 Pojęcie przemocy w rodzinie

Kiedy myślimy o przemocy, kojarzy się ona nam najczęściej z biciem, popychaniem, kopaniem, znęcaniem się fizycznym nad drugą osobą, zmuszaniem człowieka do upokarzających czynności, stosowaniem przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia lub też gwałtem. Jednakże przemocą jest również poniżanie psychiczne człowieka, oczernianie go, wyzywanie, ranienie jego uczuć, niszczenie jego poczucia własnej wartości, niszczenie przedmiotów, do których jest przywiązany, głodzenie, ograniczenie swobody drugiej osoby w sposób przekraczający normy moralne, izolowanie od otoczenia. Przemoc może przybierać wiele form, może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątplenia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej.

Mimo, że w relacjach międzyludzkich obecna była od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiło się niewiele, jakby nie zauważając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny. Takiego, które w konsekwencji prowadzi do znacznych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń i zabójstw.

Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie konieczne jest jej zdefiniowanie.

Przemoc w rodzinie, zwana także potocznie przemocą domową, zgodnie z treścią art. 2 pkt.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to: *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt.1 ustawy, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

Definicja ta nie wyczerpuje wszystkich znamion przemocy, nie mieści się w niej bowiem przemoc ekonomiczna.

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Najczęściej stosowany art.207 Kodeksu karnego dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Z kolei moralne ujęcie zjawiska przemocy w rodzinie pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie drugiego, słabszego człowieka i jako takie jest złem moralnym. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania. Psychologiczna perspektywa przemocy domowej zwraca uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, ukazuje mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą a ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwoleniu się od przemocy. W ujęciu socjologicznym ukazane są czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Z drugiej strony w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie mogą angażować się znaczące siły społeczne i wywierać wpływ na stan spraw publicznych.

Przemoc w rodzinie:

- jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka – działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego człowieka rodziny przeciwko pozostałym,
- jest procesem, gdyż nie pojawia się zniemacka i tworzy cykle,

- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- jest intencjonalna – zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu,
- wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę i opiera się na władzy i kontroli, dominacji i uległości,
- narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny,
- powoduje szkody i cierpienie u osób, których dotyka.

2.2 Rodzaje i typy przemocy

Wyróżnia się następujące formy:

- **Przemoc fizyczna** – nazywana również *gorącą*, to każde agresywne zachowanie polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (m.in.: popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, użycie przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia).
- **Przemoc psychiczna** – nazywana również *zimną*, to umyślne agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie u ofiary pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in.: wyśmiewanie, wyzywanie, krytyka, groźby, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami).
- **Przemoc ekonomiczna** – przejawia się w uniemożliwieniu dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadząc do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy).
- **Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy (np. sprawca stosuje przemoc, grozi użyciem przemocy, żeby zmusić ofiarę do stosunku, może zostać skazany za gwałt).
- **Zaniedbanie** – stan ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Formy przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna – mogą się przenikać, ale każda może też występować osobno.

Osobami doświadczającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne, ale bywają też nimi mężczyźni.

Ponadto szerokie ujęcie problemu pozwala wyodrębnić:

- typ przemocy, w której sprawcami są dorośli, tj. przemoc wobec partnerki/a, przemoc wobec dziecka,
- typ przemocy, w której sprawcami są dzieci, tj. przemoc wobec rodziców, przemoc wobec rodzeństwa,
- typ przemocy, w której sprawcami mogą być dorośli i dzieci, tj. przemoc wobec osób w podeszłym wieku.

2.3 Fazy cyklu przemocy

Aby móc lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc a ofiarą. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonej, zauważalnej prawidłowości. Istnienie tych cykli pozwala także lepiej wyjaśnić proces wiktyimizacji osób doznających przemocy, a także pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności.

W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- 1) **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych,
- 2) **faza ostrej, gwałtownej przemocy** – to druga faza; w której następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji; agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem ofiary (sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji),
- 3) **faza „miodowego miesiąca”** - to trzecia faza w czasie, w trakcie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się tak jak gdyby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związana z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie ona się powtarzać dopóki nie zostanie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

2.4 Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej

Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym przyzwolenie na jej istnienie. Jest to wynikiem funkcjonujących w świadomości społecznej stereotypów i przekonań, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość. Stereotypy i mity czy przekonania usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich.

Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na stosowanie przemocy, umacniają w nim poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę i zmuszając ją do milczenia.

Z punktu widzenia problemu przemocy w rodzinie za najgroźniejsze uważa się stereotypy:

1. **usprawiedliwiające przemoc** – np.: „osoby używające przemoc muszą być chore psychicznie”, „mnie też bili i wyrosłem na porządnego człowieka”, „jak się ciebie nie będą bać, to się z ciebie będą śmiać”, „przemoc jest wtedy gdy są ślady na ciele”, „przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol”, „przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego”, „to był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy”,
2. **przenosząc odpowiedzialność za przemoc na ofiary** – np.: „sama sobie winna”, „jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył”, „widziały gały co brały”, „ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc” „gdyby ofiara naprawdę cierpiała odeszłaby od sprawcy” „kobieta odpowiada za ognisko domowe” „gdyby chciała naprawdę coś zmienić, to już dawno by to zrobiła”,
3. **przekonania izolujące ofiary** – np.: „nie mów nikomu co się dzieje w domu”, „przemoc

w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać”, „policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych”, „gwałt w małżeństwie nie istnieje”, „nie ujawnia się tajemnic rodzinnych”, „nie pierze się rodzinnych brudów publicznie”, „nie można zmienić swojego przeznaczenia”.

Wiedza naukowa, badania i doświadczenia specjalistów obalają w/w stereotypy i dowodzą, iż:

- przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec osób obcych,
- przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia lub statusu społecznego czy materialnego, zdarza się, że lepiej wykształceni sprawcy stosują często wyszukane formy przemocy,
- nie tylko siniaki, złamania czy oparzenia świadczą o przemoc w rodzinie, przemoc ma wiele twarzy – to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie,
- nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie, niezależnie od tego, co zrobił lub powiedział, nie wolno poniżać, bić innych ani się nad nimi znęcać,
- przemoc domowa to przestępstwo ścigane przez prawo, a nie sprawa rodzinna,
- ofiary przemocy nie chcą być źle traktowane przez swoich bliskich, starają się bronić siebie i innych zagrożonych przemocą członków rodziny, chcą przerwać przemoc, ale pozostając w osamotnieniu, często nie potrafią tego zrobić – będąc w opresji działają często nieracjonalnie, co prowadzi do nasilenia przemocy.
- przemoc domowa niemal nigdy nie jest wyjątkowym, pojedynczym wydarzeniem, ma tendencję do powtarzania się, niezatrzymana eskalują i przybiera na sile,
- nikt nie lubi być poniżanym i bitym, osoby doznające przemocy znajdują się w bardzo trudnej sytuacji wypełnionej bólem, cierpieniem, strachem, bezsilnością i poczuciem osamotnienia; tkwienie w związku pełnym krzywdzenia wynika między innymi z wyznawania tradycyjnych wartości takich jak miłość, trwałość małżeństwa, mylnego przeświadczenia, że sprawca jest dobry dla dzieci, gdyż ich nie bije, przekonania o zależności ekonomicznej od sprawcy i niemożności samodzielnego funkcjonowania, wiary w obietnice sprawcy, że się zmieni, nieracjonalnego obwiniania się za przemoc, czy też braku wiedzy na temat miejsca, gdzie może znaleźć bezpieczne schronienie i specjalistyczną pomoc,
- nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za działania dokonywane pod jego wpływem, alkohol może nasilać przemoc i ułatwia jej stosowanie, stanem nietrzeźwości sprawcy próbują usprawiedliwić fakt znęcania się nad członkami rodziny,
- przemoc jest dążeniem do podjęcia pełnej władzy i kontroli nad innymi osobami, nie ma żadnych danych wskazujących na istnienie bezpośredniego związku pomiędzy przemocą a chorobą psychiczną,
- przemoc jest poważnym problemem, który niszczy nie tylko osobę, która jej doświadcza, ale też innych członków rodziny narażonych na uczestniczenie w aktach przemocy, dlatego nie można ukrywać przemocy i pozostawać biernym,
- przemoc w rodzinie nie jest nikomu przeznaczona, doznawanie przemocy przez lata nie oznacza, że tak musi być i że trzeba się z tym pogodzić.

2.5. Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie

tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, tj. najczęściej dzieci.

A. Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe:

- poważne obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, pleców),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmienność nastrojów, decyzji,
- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

B. Konsekwencje doświadczana przemocy przez dzieci, które mogą wystąpić:

- obrażenia cielesne ,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- maltretowanie psychiczne może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywania konfliktów i kreatywności), problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponížanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm),
- wykorzystywanie seksualne prowadzi do wysokiego poziomu agresji, poczucia osamotnienia, myśli samobójczych, zaburzeń snu, nadpobudliwości, agresji.

Niezwykle istotne jest podkreślenie, iż konsekwencje stosowania przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub też już w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego (tj. trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysokości poziomu agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp.).

Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczy się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisowe w rolę kobiety.

C. Społeczne konsekwencje doświadczania przemocy:

- przemoc domowa jako siłą niszczącą cały system rodzinny niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu,
- niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się niosąc konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzinę i dla całego społeczeństwa.

2.6. Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie

Przemoc domowa jest przestępstwem. Podstawowym przepisem prawa karnego materialnego, związanym z zagrożeniem przemocy w rodzinie, jest art.207 Kodeksu Karnego – przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece. Przewiduje on karę za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną.

Znęcanie jest kategorią zbiorczą – może obejmować szereg zachowań, które rozpatrywane osobno, będą stanowiły inne przestępstwa np. uszkodzenie ciała, groźby karalne. Aby przyjąć, że doszło do znęcania w rozumieniu prawa karnego, konieczny jest jakiś czas trwania, ale wyjątkowo, gdy przemoc ma charakter szczególnie dotkliwy lub intensywny, może ją zakwalifikować jako znęcanie, nawet jeżeli trwa bardzo krótko, np. jeden dzień. Jeśli zachowanie będące przemocą, nie zostanie uznane za znęcanie się, np. z uwagi na brak długotrwałości, może być ścigane osobno, jako inne przestępstwo. Nie ma przestępstwa znęcania, gdy dwie osoby znęcają się wzajemnie nad sobą.

Obok znęcania w rodzinie dochodzi także do innych ściganych prawem przestępstw takich jak m.in.:

- uszkodzenie ciała (art.156 k.k. lub art.157 § 1 i 2 k.k.) i naruszenie nietykalności cielesnej (art.217 k.k.),
- pozostałe osoby, co do której istnieje obowiązek sprawowania opieki, w sytuacjach bezpośrednio zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 § 2 k.k.),
- zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 § 1 k.k.),
- zgwałcenie (art.197 k.k) oraz nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykonywaniu stosunku zależności (art.199 k.k),
- doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub do poddania czy wykonania innej czynności seksualnej lub utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego (art.200 k.k.),
- rozpijanie małoletniego w drodze dostarczenia napoju alkoholowego, ułatwienie lub nakłanianie do spożycia takiego napoju (art.208 k.k.),
- uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art.209 k.k.),
- porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym lub fizycznym (art.210 k.k.),
- zniewaga (art.216 § 1 k.k.)
- kradzież na szkodę osoby najbliższej (art.278 § 4 k.k.) lub kradzież z włamaniem (art.279 k.k.),
- przywłaszczenie (art.284 k.k.) lub niszczenie mienia (art.288 k.k.)

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują przepisy prawa cywilnego zawarte głównie w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym, dotyczące m.in.:

- warunków zniesienia przez sąd wspólności majątkowej (art.52).
- warunków orzekania separacji i rozwodu (art.56, art.61¹ – art.656).
- rozstrzygnięcia władzy rodzicielskiej, obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka w przypadku rozwodu (art.58 § 1).
- sposobu korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozwodu (art.58 § 2).
- warunki dokonywania podziału wspólnego majątku (art.58 § 3).
- obowiązku rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (art. 33).

Od 2005 roku funkcjonuje ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa zobowiązuje osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o występowaniu przemocy w rodzinie, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub Prokuratora (art.12).

Ustawa ta umożliwia również stosowanie, w toku postępowania, wobec osób podejrzanych, specyficznych środków ograniczających możliwości ich kontaktu w pokrzywdzonymi.

2.7. Interwencja kryzysowa jako model pracy

Doświadczanie przemocy jest jedną z wielu sytuacji kryzysowych. Kryzys jest wynikiem stresu i napięcia w życiu człowieka. Kryzys jako pojęcie jest bardzo często używany w języku potocznym na określenie sytuacji, w których coś w naszym życiu ulega gwałtownej zmianie i czemu towarzyszą negatywne emocje.

Definicje słownikowe słowa „kryzys” traktują go jako;

- punkt zwrotny na lepsze lub gorsze,
- trudności lub przeszkodę w osiągnięciu celów życiowych,
- stan dezorganizacji, w którym zawodzą zwyczajowe sposoby zachowań i dokonywania wyborów,
- głębokie zaburzenia cyklu życiowego wymagające sięgnięcia po dodatkowe zasoby środowiskowe lub uruchomienia zasobów własnych.

Podsumowując, kryzys jest reakcją jednostki na wydarzenie, sytuację subiektywnie postrzeganą, paraliżującą zwyczajowe sposoby radzenia sobie, powodującą poważne zaburzenia afektywne, behawioralne i poznawcze, wymagają sięgnięcia po zasoby zewnętrzne lub uruchomienia zasobów osobistych. Szczególnym obciążeniem dla równowagi psychicznej jest duża liczba wydarzeń krytycznych, zagęszczenie w czasie oraz ich negatywna ocena.

Tabela nr 1: Rodzaje sytuacji kryzysowych:

<i>Kryzysy przemiany (rozwojowe, normatywne)</i>	<i>Kryzysy sytuacyjne (traumatyczne, losowe)</i>	<i>Kryzysy chroniczne</i>
<ul style="list-style-type: none">- są nieodłączną częścią naszego życia i dotyczą nas wszystkich,- są spodziewane, pożądane,- towarzyszy im napięcie emocjonalne związane ze zmianami i podejmowaniem nowych ról i zadań,- przykłady: awans, zmiana pracy, urodzenie dziecka, ukończenie szkoły, itp.	<ul style="list-style-type: none">- związane są z pojawieniem się nagłych, zewnętrznych, niespodziewanych i silnie urazowych wydarzeń,- zagrażają poczuciu bezpieczeństwa, czasem zdrowiu i życiu człowieka,- przykład: śmierć najbliższej osoby, katastrofa, powzięcie wiadomości o groźnej chorobie, gwałt, zdrada małżeńska, pomoc itp.	<ul style="list-style-type: none">- dochodzi do nich kiedy zamiast rozwiązania kryzysu przemiany osoba wycofała się i zastosowała patologiczne wzorce zachowań,- cechy osób w fazie kryzysu chronicznego: bierność, apatia, bezradność, brak motywacji do zmiany, wycofywanie się z relacji, itp.

Kryzys rozwija się w wyraźnych stadiach:

- występuje sytuacja, w której decyduje się, czy normalne mechanizmy radzenia sobie z trudnościami wystarczą,
- narastające napięcie i dezorganizacja towarzyszące tej sytuacji przekraczają zdolności dotkniętej nią osoby do radzenia sobie z trudnościami;
- wybrnięcie z sytuacji wymaga sięgnięcia po dodatkowe zasoby (takie, jak fachowe poradnictwo);
- konieczne może się okazać skierowanie do specjalisty, który pomoże w usunięciu poważnego zaburzenia osobowości.

Kryzys jest zatem odczuwaniem lub doświadczeniem wydarzenia bądź sytuacji jako trudności nie do zniesienia, wyczerpującej zasoby wytrzymałości i naruszającej mechanizmy radzenia sobie z trudnościami. U osoby będącej w kryzysie, która nie otrzyma stosownego wsparcia, mogą wystąpić poważne zaburzenia afektywne, behawioralne i poznawcze.

Próbą szybkiego poradzenia sobie z aktualnym problemem jest interwencja kryzysowa (inaczej zwana przeciwdziałaniem kryzysowi).

Interwencję kryzysową rozumiemy jako metodę systemowego, interdyscyplinarnego, wielowątkowego oddziaływania na osobę w kryzysie, dostarczającą wszechstronnego wsparcia i wielostronnej pomocy: psychologicznej, materialno-bytowej, prawnej, społecznej, medycznej i informatycznej i innej.

Celem interwencji kryzysowej jest spowodowanie odzyskania przez osobę w kryzysie, zdolności jego samodzielnego pokonania (złagodzenie objawów reakcji kryzysowej, przywrócenie równowagi psychicznej, zapobieżenie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny, przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie).

Definicja interwencji kryzysowej zawarta w art. 47 ustawy o pomocy społecznej mówi, iż jest to: *„zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu”, których celem jest „przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej”*.

W/w definicja została rozszerzona przez zapisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która również poszerzyła formy wsparcia składające się na interwencję kryzysową o natychmiastową pomoc psychologiczną oraz schronienie do 3 miesięcy.

Formy wsparcia udzielane w ramach interwencji kryzysowej:

- natychmiastowa specjalistyczna pomoc psychologiczna,
- poradnictwo socjalne i poradnictwo prawne,
- w uzasadnionych przypadkach schronienie do 3 miesięcy.

Interwencja kryzysowa jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej (art.36 pkt.2 lit.h), skierowanym do wszystkich osób i rodzin, bez względu na posiadany przez nich dochód i nie wymagającym wydania decyzji administracyjnej (art.106 ust.2 ustawy o pomocy społecznej).

Cele interwencji kryzysowej to:

- złagodzenie objawów reakcji kryzysowej,
- przywrócenie równowagi psychicznej,
- zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny,
- przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie.

Charakterystyczne dla interwencji kryzysowej jest:

- udzielanie pomocy jak najszybciej po wydarzeniu kryzysowym,
- intensywność kontaktów,
- elastyczność oddziaływań,
- mobilizowanie naturalnego systemu wsparcia,
- kompleksowa odpowiedź na potrzeby osoby w kryzysie.

Zadaniem osób i instytucji zajmującej się interwencją kryzysową jest możliwe jak najszybsze opanowanie kryzysu, a nie rozwiązanie problemów powstałych przed sytuacją kryzysową. Po zastosowaniu interwencji kryzysowej można zaproponować również inne formy interwencji, np. poradnictwo kryzysowe, psychoterapię, terapię krótkoterminową lub długoterminową.

3. Część diagnostyczna

3.1 Skala zjawiskowa przemocy w rodzinie na terenie gminy Widawa.

Z przeprowadzonych w Polsce badań w 2009 r. przez CBOS: *przemoc i konflikty w domu*. *Komunikat z badań, Warszawa 2009* wynika, że:

- 37 % społeczeństwa zna osobę, która doznaje przemocy domowej,
- 9 % ludzi twierdzi, iż przynajmniej raz zostało uderzonych przez współmałżonka/partnera podczas kłótni. Około połowy tych osób najmniej kilkakrotnie padło ofiarą agresji,
- 10 % Polaków, którzy są, bądź byli w stałym związku przyznaje, że uderzyło męża/żonę, partnera/partnerkę.

Ponadto badania te ukazują, iż:

- 10 % nadanych pozostających w stałym związku doświadcza agresji werbalnej, wyzwisk, krzyków, w tym 5 % - często,
- 6% osób jest narażonych na kpiny, poniżanie,
- 7 % osób żyjących w stałych związkach ma ograniczony kontakt z innymi ludźmi przez partnera,
- 4 % osób doświadcza ze strony partnera gróźb, szantażu,
- 4 % badanych twierdzi, że czasem są popychane, szarpane.

W Polsce najczęściej popełnianym przestępstwem jest znęcanie się nad członkiem rodziny – art. 207 kk. Pod względem zgłoszonych przestępstw organom ścigania znajduje się ono na trzecim miejscu.

Od problemu przemocy nie są wolne również rodziny zamieszkujące gminę Widawa. Należy jednakże zaznaczyć, iż przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do badania, ze względu na fakt, że dotyczy najbardziej strefy życia człowieka. Jak podaje CBOS, szacowanie skali przemocy domowej obarczone jest dużym błędem ze względu na społeczne ograniczenia w ujawnianiu tego rodzaju problemów. Ofiary przemocy nie zawsze chcą zdradzać sprawy, które uznają za wstydlive, uważają, że „nie należy publicznie prać brudów”, itp.

W konsekwencji większość przypadków przemocy nadal nie jest ujawniana. Zjawisko przez wiele lat było marginalizowane, a podejmowane działania miały jedynie na celu odizolowanie ofiary od sprawcy. Istnieje zatem potrzeba podejmowania kompleksowych działań skierowanych do ofiar pomocy w rodzinie jak również osób stosujących przemoc.

Tabela nr 2: Liczba przeprowadzonych interwencji Policji w Polsce .

	2009	2010	2011
Interwencje domowe ogółem	573 834	586 062	584 279
w tym: dotyczące przemocy w rodzinie	81 415	83 488	70 867

Dane, będące w posiadaniu Komendy Głównej Policji, wykazują w 2011 r. 584 279 interwencji przeprowadzonych na terenie całego kraju, z czego 70 867 interwencji dotyczyło przemocy w rodzinie. Liczba ta wzrosła w stosunku do roku 2009, natomiast zmalała w zestawieniu z danymi za 2010 r.

Tabela nr 3: Liczba ofiar przemocy wg Procedury „Niebieskiej Karty”

	2009	2010	2011
Liczba ofiar przemocy domowej ogółem	132 796	134 866	113 546
w tym: kobiety	79 811	82 102	70 730
w tym: mężczyźni	11 728	12 651	10 718
dzieci do lat 13	27 502	26 802	21 394
małoletni od 13 do 18 lat	13 755	13 311	10 704

Statystyki KG Policji pokazują również ponowny wzrost zakładanych Niebieskich Kart w Polsce. W 2010 r. odnotowano bowiem 134 866 osób, którym założono Niebieską kartę i był to wzrost w stosunku do 2009 r., W 2011 r. nastąpił spadek w stosunku do wcześniejszych lat.

Natomiast ze statystyk Komisariatu Policji w Widawie wynika, iż w 2010 r. odnotowano 39 interwencji domowych, w 41 przypadkach została przeprowadzona procedura „Niebieskich Kart”, mająca za zadanie przeciwdziałanie i wykrywanie przestępstw związanych z przemocą domową. W 2011 r. liczba odnotowanych interwencji wyniosła 91, a założonych Niebieskich Kart” - 11.

Dane za 2010 i 2011 rok z Komisariatu Policji w Widawie wykazują, że spośród 130 osób doświadczających przemocy w rodzinie w tym okresie, przeważającą grupę stanowiły kobiety (107), mężczyźni byli pokrzywdzeni w 23 przypadkach.

Tabela nr 4: Ofiary przemocy domowej:

	2010	2011
Kobiety	31	76
Mężczyźni	8	15
Dzieci do 13 roku życia	0	0
Dzieci od 13 do 18 lat	0	0
Ogółem	39	91

Komisariat Policji w Widawie, w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, współpracuje z różnymi instytucjami działającymi na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc. Podejmowano współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Widawie i Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zgodnie z danymi przesłanymi przez GKRPA w Widawie, 18 przypadków przemocy w rodzinie występującej w latach 2010-2011 było spowodowane nadużywaniem alkoholu przez sprawcę.

Sprawozdania opracowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widawie ujawniają fakt występowania problemu przemocy wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 5: Liczba rodzin z problemem przemocy, którym udzielono wsparcia w latach 2009-2011

	<i>Liczba rodzin ogółem</i>	<i>Liczba osób w rodzinach</i>
2009	11	39
2010	11	45
2011	10	37

Należy jednakże zaznaczyć, iż według rozeznania przeprowadzonego przez pracowników socjalnych GOPS Widawa za 2010 r., przypadków związanych z wystąpieniem przemocy domowej jest znacznie więcej, przy czym brak jest ich dostatecznego udokumentowania w postaci wypełnionego formularza „Niebieska Karta – Pomoc Społeczna”, z uwagi m.in. na brak zgody ze strony osób będących pod opieką Ośrodka na jej wypełnienie.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje szereg działań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, w tym prowadzi pracę socjalną z ofiarami przemocy oraz ich rodzinami. W latach 2009 – 2010 roku pracownicy socjalni założyli ogółem 7 „Niebieskich Kart” (2009 r. - 1 karta, 2010 r. - 2 karty, 2011 r. - 4 karty). Wszystkie rodziny oprócz pomocy finansowej, otrzymały również ze strony Ośrodka wsparcie w postaci poradnictwa. Pracownicy ściśle współpracują z kuratorami i Sądem Rejonowym w Łasku, Komisariatem Policji w Widawie.

Dane uzyskane z GOPS i Komisariatu Policji w Widawie świadczą o narastającej skali zjawiska przemocy w rodzinie, potrzebie zwiększenia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz współdziałania pracowników różnych grup zawodowych (policja, służba zdrowia, szkoła, pomoc społeczna, sąd, organizacje pozarządowe, itp.) w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Niestety nadal wiele przypadków przemocy w rodzinie nie jest zgłaszanych, głównie z powodu strachu, wstydu, braku wiary w skuteczność prawa i obowiązujących procedur, braku sprawnego systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, jak również nie zawsze prawidłowego funkcjonowania instytucji odpowiedzialnych za ściganie i karanie (policja, sądy, prokuratura). Statystyki dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie nie przedstawiają całego obrazu problemu społecznego, zarówno w Polsce, jak i na terenie gminy Widawa.

Na terenie gminy Widawa w 2009 r. funkcjonował Punkt konsultacyjny i Hostel, gdzie rodziny z problemem przemocy oraz alkoholizmu mogły uzyskać wsparcie i skorzystać z pomocy specjalistów. Z pomocy Punktu skorzystało 31 osób.

Dotychczasowe działania podejmowane wobec rodzin uwikłanych w problem przemocy domowej są niewystarczające. Konieczne jest zwiększenie zakresu działań i pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia dla osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej oraz podejmowania działań korekcyjnych wobec sprawców przemocy. Niezmiernie istotna jest interdyscyplinarna współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych. Niniejszy Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie ma na celu zwiększenie zakresu pomocy i podniesienie skuteczności działań na rzecz rodzin z problemem przemocy domowej.

3.2. Zasoby umożliwiające realizację Programu oraz budowę gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

ZASOBY INSTYTUCJONALNE:

- Specjaliści (psycholog, prawnik),
- 2 zespoły szkół
- Szkoła Podstawowa
- 1 przedszkole
- 2 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej,
- Gminny Ośrodek Kultury
- Biblioteka Gminna
- klub sportowy
- świetlice socjoterapeutyczne
- organizacje pozarządowe
- pomieszczenia świetlic sołeckich

ZASOBY KADROWE:

- 5 pracowników socjalnych
- pedagodzy szkolni
- dyrektorzy szkół
- nauczyciele,
- Policjanci-Komisariat Policji w Widawie,
- Przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- kuratorzy sądowi,
- lekarze i pielęgniarki środowiskowe,
- przedstawiciele parafii,
- przedstawiciele organizacji pozarządowej,
- radni i sołtysi

3.3 Analiza SWOT

Nazwa SWOT jest akronimem słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse otoczeniu) Threats (zagrożenie w otoczeniu).

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją.

Jest ona oparta na schemacie klasyfikacji dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję organizacji, na:

- zewnętrzne w stosunku do organizacji i mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na organizację i mające oddziaływanie pozytywne.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników.

Zewnętrzne pozytywne – szanse, czyli zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystywane stają się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia, uwarunkowania wpływające lub mogące wpływać pozytywnie na realizację celów, umożliwiające eliminowanie słabości, wzmocnienie sił, uruchomienie nowych kierunków rozwoju,

Zewnętrzne negatywne – zagrożenia, czyli te wszystkie czynniki, które przestrzegane są jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji lub powodzenie jakiejś inwestycji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystywanie szans i mocnych stron.

Wewnętrzne pozytywne – mocne strony, czyli atuty organizacji, jej/ich walory, mające lub mogące mieć wpływ na strukturę społeczną, tworzące podstawy do rozwoju i wprowadzenia rozwiązań z obszaru polityki społecznej, w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wewnętrzne negatywne – słabe strony, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji; wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć negatywny wpływ na sytuację społeczną, utrudniające rozwój i realizację zamierzeń z obszaru polityki społecznej.

Analizę SWOT przeprowadzono w oparciu o dostępne dane na temat mocnych i słabych stron istniejącego na terenie Gminy Widawa systemu pomocy dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie, dostępnego zaplecza oraz stosownych procedur.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • specjalistyczna kadra • gotowość do współpracy instytucji • znajomość środowiska • znajomość zagrożeń wynikających z patologii • współpraca służb, • umiejętność wykorzystywania istniejącego potencjału kadrowego w realizacji zdań z zakresu problematyki przemocy, • mobilność i elastyczność działania kadr jednostek gminnych, • wypracowane procedury postępowania w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz procedur współpracy, • wypracowanie standardów i określonych procedur interweniowania w sytuacji przemocy domowej i monitorowania zjawiska przemocy, • spójny system współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc (policja, sąd, pomoc społeczna, szkoły, NZOZ, itp.), • skuteczny przepływ informacji i właściwej koordynacji działań różnych instytucji na rzecz rodzin zagrożonych przemocą domową, • współpraca ze szkołami w obszarze profilaktyki uzależnień i zachowań agresywnych, • prawidłowe stosowanie procedury Niebieska Karta przez Policję i GOPS Widawa • powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego 	<ul style="list-style-type: none"> • niepełna diagnoza potrzeb w zakresie problemu przemocy domowej, • brak wystarczających środków finansowych na zatrudnienie w pełnym wymiarze specjalistów pracujących z osobami uwikłanymi w przemoc, • brak hostelu dla osób uwikłanych w przemoc, • brak hostelu dla osób stosujących przemoc, dającym możliwość odizolowania od ofiar, • brak rozwiniętej infrastruktury socjalnej gminy (mieszkań chronionych, lokali socjalnych), • brak całodobowej lokalnej infolinii dla rodzin w kryzysie, w tym związanym z przemocą domową, • brak Ośrodka Interwencji Kryzysowej, • brak grupy wsparcia dla ofiar doświadczających przemocy, • brak zaufania ze stron ofiar przemocy do instytucji oraz strach przed opinią społeczną, • brak akcji informacyjno-edukacyjnych dot. Zjawiska przemocy domowej, • brak specjalistycznych szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji działających na rzecz rodziny, • przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy, • brak wolontariatu,

SZANSE	ZAGROŻENIE
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze przygotowana i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny, • wprowadzenie w życie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i rozporządzenia wykonawczego, • zmiany ogólnopolskie w polityce prorodzinnej, • włączenie się w kampanie przeciw przemocy domowej przedstawicieli władz samorządowych, organizacji pozarządowych, Kościoła, itp. • wzrost świadomości zarówno wśród kadr instytucji, jak i społeczności lokalnej w kwestii działań nakierowanych na przeciwdziałanie przemocy, w tym przemocy domowej, • wsparcie finansowe i merytoryczne Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w obszarze budowy systemu, • możliwość pozyskania środków finansowych z Unii Europejskiej, • liczne akcje informacyjno-edukacyjne, kampanie medialne ogólnopolskie i gminne, mające na celu zmianę świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przeciwdziałania przemocy, • wdrażanie w życie programów profilaktycznych, które adresatami są dzieci i młodzież, • pełna oferta szkoleniowa dostosowana do potrzeb osób zawodowo i społecznie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, • rozwój wolontariatu, • rozwój organizacji porządowych działających w obszarze polityki prorodzinnej, • rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym, • kampanie podkreślające ważność i promocje pracę służb społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • poczucie bezradności i bierności rodzin w rozwiązywaniu problemów, • negatywne wzorce zachowań społecznych, • istniejące w społeczeństwie przekonania i stereotypy dot. przemocy, • problemy alkoholowe członków rodzin, • wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną, niskie kary w stosunku do rangi popełnionych czynów, nadużywanie zawieszenia kar, • poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc, • brak zaplecza zabezpieczającego egzekucję eksmisji sprawców przemocy w rodzinie, • brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy, • osamotnienie rodzin zagrożonych przemocą i brak umiejętności pozyskiwania wsparcia, • ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy, • ogólna niechęć do uczestnictwa w procesie pomagania (brak wiary w powodzenie przedsięwzięcia), skomplikowane procedury pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej, • brak jednolitej metodologii zbierania danych nt. przemocy w rodzinie, co skutkuje niepełną diagnozą i niewystarczającym rozeznaniem potrzeb, • "zła prasa" dla pracowników socjalnych oraz działań podejmowanych przez instytucje w obszarze interwencji kryzysowej, w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3.4. Założenia Programu

Tworzenie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmuje cztery podstawowe obszary działań, które skierowane są do różnych odbiorców.

1) Działania uprzedzające (diagnozujące, informacyjne, edukacyjne);

podejmowanie w ramach profilaktyki, ukierunkowane są na promocję zdrowej rodziny, reprezentującej ogólne pozytywne wartości i styl życia oraz zapobieganie przemocy w rodzinie. Kierowane są do ogółu społeczeństwa, a także osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie. Szczególną rolę odgrywają tutaj kampanie medialne przekazujące informacje z zakresu problematyki przemocy w rodzinie.

2) Działania interwencyjne:

tj. opiekuńcze, kierowane do osób doznających przemocy, a pouczające i izolujące kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.

3) Działania wspierające:

psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar przemocy.

4) Działania korekcyjno-edukacyjne:

kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie Gminy Widawa na lata 2012-2020 w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie lub oddziaływania na sprawców, a także podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oparty jest na następujących zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów administracji publicznej, instytucji, organizacji pozarządowych, kościołów, policji i sądów, innych środowisk i osób fizycznych, uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio i/lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i jej negatywnym następstwom,
- jawności działań podmiotów realizujących zadania programowe z poszanowaniem godności, tak ofiary, jak i sprawcy,
- szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich prawa do wychowywania się w rodzinie, osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie właściwej opieki i pielęgnacji, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

Do realizacji Programu i tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie włącza się jako **realizatorów**:

- władze samorządowe,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Widawie,
- Komisariat Policji w Widawie,
- Szkoły i Przedszkola funkcjonujące na terenie gminy Widawa,
- Gminny Ośrodek Kultury w Widawie,
- Klub Sportowy w Widawie,
- Gminną Bibliotekę Publiczną,
- placówki ochrony zdrowia,
- prokuraturę i sądy wraz ze służbami kuratorskimi,
- kościoły (parafie)
- organizacje pozarządowe,
- osoby fizyczne i społeczności lokalne poszczególnych sołectw.

Adresaci programu:

- ofiary przemocy,
- sprawcy przemocy,
- przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem pomocy w rodzinie,
- przedstawiciele władz lokalnych,
- społeczność lokalna gminy Widawa.

4. Wdrażanie Programu.**4.1. Cele Programu:***Cel główny:*

Zmniejszenie rozmiaru przemocy w rodzinach mieszkających na terenie gminy Widawa oraz skutków stosowania przemocy.

Cel główny Programu będzie realizowany poprzez poniższe cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.**
- 2) Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, adresowanych do różnych grup społecznych.**
- 3) Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.**
- 4) Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom doświadczającym przemocy.**
- 5) Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc.**
- 6) Zintegrowanie środowisk i skoordynowanie działań lokalnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

4.2. Uwarunkowania realizacji Programu.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie Gminy Widawa na lata 2010-2020 obejmuje różne formy działań profilaktycznych i pomocy świadczonej na rzecz rodzin zagrożonych problemem przemocy, zakładając zintegrowanie i synchronizację zadań samorządu lokalnego z działaniami innych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, kościołów, fundacji, stowarzyszeń które działają na rzecz rodzin i dzieci.

Cele określone w programie wynikają z przeprowadzonej analizy sytuacji i diagnozy potrzeb w zakresie problematyki przemocy domowej.

Dostosowanie rozwiązań programowych do faktycznie występujących problemów, z jakimi borykają się rodziny zagrożone kryzysem jest jednym z podstawowych założeń Programu. Dzięki temu jego realizacja w znacznym stopniu zwiększy efektywność działań profilaktycznych oraz wspierających w sytuacjach problemowych, podejmowanych przez różne podmioty na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom i przywrócenia rodzinie możliwości prawidłowego funkcjonowania.

Sprawne funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między partnerami

– jednostkami pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policją, instytucjami oświaty, kultury, sportu, organizacjami pozarządowymi i innymi zajmującymi się przemocą w rodzinie.

Pełna realizacja wyznaczonych celów jest uzależniona od stopnia zaangażowania tych podmiotów w stworzenie systemu umożliwiającego rodzinie uzyskanie specjalistycznego wsparcia i niezbędnej pomocy, by sama stawała się niezależna, wydolna i zaradna.

4.3. Harmonogram realizacji Programu przeciwdziałania przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Widawa w latach 2012-2020.

Program będzie wdrożony we współpracy z lokalnymi instytucjami, placówkami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami zajmującymi się problematyką rodziny, zgodnie z opracowanym szczegółowym harmonogramem działań.

Za realizację programu, koordynację przedsięwzięć na rzecz osób doświadczających przemocy, sygnalizowanie konieczności wprowadzenia zmian do przyjętego dokumentu oraz informowanie o problemach w realizacji zadań odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widawie

4.4. Przewidywane efekty realizacji Programu.

1. Pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej gminy Widawa o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
2. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska w rodzinie.
3. Zwiększenie zaangażowania się społeczności lokalnej w sprawy związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
4. Zwiększenie liczby osób profesjonalnie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz pomagających ofiarom przemocy.
5. Zbudowanie na terenie gminy Widawa spójnego, pełnozakresowego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Niwelowanie skutków zjawiska przemocy domowej.

4.5. Monitoring realizacji Programu.

Monitorowanie programu będzie prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widawie, na podstawie zebranych informacji, przekazywanych przez jednostki uczestniczące w jego realizacji.

Sprawozdawczość będzie dotyczyć realizacji wszystkich celów, ujętych w harmonogramie, a wskaźniki osiągnięcia zamierzonych celów Programu na lata 2012 – 2020 będzie mierzone systematycznie w okresach rocznych. Roczne sprawozdania z realizacji Programu będą przedstawione Wójtowi Gminy Widawa.

Bieżący monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz wdrażanie działań korygujących.

Ostateczne efekty realizacji Programu zostaną podsumowane w roku 2020, po zakończeniu przewidzianego okresu jego realizacji i zostaną w raporcie z monitoringu, który zostanie przedstawiony Radzie Gminy Widawa.

4.6 Środki na realizację Programu

Realizacja działań ujętych w celach szczegółowych programu, w przypadku jednostek gminnych, w znacznej części będzie uzależniona od wielkości środków finansowych zaplanowanych w corocznych budżetach. Zadania programu zlecone organizacjom pozarządowym, będą uwarunkowane wielkością środków finansowych przewidzianych rokrocznie w budżecie gminy i samorządu województwa oraz własną kondycją finansową tych organizacji.

Przedsięwzięcia związane z problematyką przemocy mogą uzyskać dofinansowanie ze środków własnych gminy przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Istnieje również możliwość pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na niektóre działania określone w programie, ponadto z dotacji z budżetu państwa oraz uzyskanych grantów z innych źródeł.